

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
กองบัญชาการกองทัพไทย

เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study)

กัมพูชา ในบริบทของประธานอาเซียน กับความมั่นคงของภูมิภาค

ASEAN 2022

เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี

เรื่อง “กัมพูชาในบริบทของประธานอาเซียนกับความมั่นคงของภูมิภาค”

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรุงเทพฯ จำนวน ๕๐๐ เล่ม จำนวน ๕๒ หน้า

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๖๕

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ.๒๕๓๗

© ลิขสิทธิ์ภาษาไทยเป็นของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้อำนวยการ : พลตรี ประเทือง ปิยะโกะพันธ์

รองผู้อำนวยการ : พันเอก บัณฑูร บำเรอราช

: นาวาอากาศเอก ไชยา ออกแดง

หัวหน้าโครงการ : นาวาเอก รัฐนรินทร์ เมธีวัชรพัฒน์

รองหัวหน้าโครงการ : พันเอก หญิง มัทนิน เจริญชาศรี

นักวิจัย : นาวาตรีหญิง จิตราภรณ์ จิตรธร

คณะวิจัย : เรืออากาศโทหญิง ภิญญา อุไรรัตน์

นางสาว ปาณิสรา เทียนอ่อน

นางสาว ปุณณภา โชติชินเชาว์

นางสาว สิริภัทร เทียมพัฒน์

พิสูจน์อักษร : พันเอก สุทัศน์ คร่ำในเมือง

พันเอกหญิง วาทีณี ดิงสมบัติยุทธ

นาวาโทหญิง ฉัตรฐิรัตน์ พัชรภิกจจา

นางสาวพิมพ์อชิตา อัครเมธายุทธ

นางสาวภัทรภร วรังอาจ

นางสาวศศิพร จันทรมีชัย

จัดพิมพ์โดย

กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๖๒ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทร ๐๒ ๒๗๕ ๕๗๑๕ เว็บไซต์ www.sscthailand.org

สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร

คำนำ

ค

ส่วนที่ ๑ บทนำ

๑

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญ

๑

๑.๒ วัตถุประสงค์

๔

๑.๓ ขอบเขตการศึกษา

๔

๑.๔ วิธีการศึกษา

๕

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๕

๑.๖ ตราสัญลักษณ์ประธานอาเซียน ๒๕๖๕ (ASEAN 2022)

๖

ส่วนที่ ๒ สรุปสถานการณ์และบทบาทของกัมพูชาในฐานะประธานอาเซียน

๑๑

๒.๑ สรุปสถานการณ์เด่นของอาเซียนในปี ๒๕๖๔-๒๕๖๕

๑๑

๒.๒ การกำหนดบทบาทของประธานอาเซียน

๑๙

๒.๓ ทิศทางการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนของกัมพูชา

๒๑

๒.๔ บทบาทของกัมพูชาในฐานะประธานอาเซียน

๒๔

ส่วนที่ ๓ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๓๓

๓.๑ บทสรุปการดำเนินบทบาทประธานอาเซียนของกัมพูชา

๓๓

(๑) ด้านความมั่นคง

๓๔

(๒) ความเป็นเอกภาพของประชาคมอาเซียน

๓๕

(๓) ด้านความมั่นคงของประชาคมอาเซียน

๓๗

๓.๒ ข้อเสนอแนะ

๓๘

บรรณานุกรม

๔๑

คำนำ

ประธานอาเซียนเป็นตำแหน่งสำคัญในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนให้ก้าวผ่านวิกฤตการณ์และคว้าโอกาสต่างๆ ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาทั้งทางด้านคุณภาพชีวิต การศึกษา การค้า และความทันสมัย ก้าวทันโลกในทุกๆ ด้านให้กับประชาชนในภูมิภาค อีกทั้งยังต้องธำรงรักษาไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (ASEAN) ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๐ ประธานอาเซียนจึงเป็นเสมือนผู้แทนของสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศในการแสดงจุดยืนในเวทีมิตรประเทศและเวทีโลก ยิ่งในห้วงปี พ.ศ.๒๕๖๔-๖๕ นี้ ภายในประชาคมฯ มีหลายสถานการณ์ที่อ่อนไหวต่อความเป็นเอกภาพ ขณะที่ภายนอกประชาคมฯ ก็กำลังครุกรุ่นไปด้วยสงครามตัวแทนระหว่างมหาอำนาจ และการฟื้นฟูเศรษฐกิจหยุดชะงักลงจากการระบาดของเชื้อ COVID-19 ซึ่งประเด็นเหล่านี้ล้วนแต่เป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความมั่งคั่งของประชาคมอาเซียน และเป็นความท้าทายอย่างมากสำหรับผู้ที่จะมาเป็นประธานอาเซียน โดยในปี พ.ศ.๒๕๖๕ เป็นหน้าที่ของประเทศกัมพูชาภายใต้หัวข้อ “ASEAN A.C.T. : Addressing Challenges Together” หรือ “อาเซียนร่วมจัดการความท้าทายไปด้วยกัน” ซึ่งในฐานะของหน่วยงานยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงจึงให้ความสนใจต่อบทบาทและทิศทางการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนของกัมพูชาในฐานะประธานอาเซียนและผลกระทบต่อความมั่นคงโดยทำการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความเป็นเอกภาพของประชาคมอาเซียน เพื่อให้ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์สำหรับกองทัพและองค์กรภาคความมั่นคงในการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยและประชาคมอาเซียนเพื่อสนับสนุนและผลักดันให้ปณิธานของกัมพูชาบรรลุผลสัมฤทธิ์ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนและความเป็นหนึ่งเดียวของประชาคมอาเซียน

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงและคลังสมองของกองทัพ ได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงได้จัดทำเอกสารศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) เรื่อง “กัมพูชาในบริบทของประธานอาเซียนกับความมั่นคงของภูมิภาค” เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์สถานการณ์ การกำหนดท่าทีของประเทศไทย และการให้ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์สำหรับกองทัพและองค์กรภาคความมั่นคงในการเตรียมความพร้อมประเทศไทยในฐานะเพื่อนบ้านและการประคับประคองความเป็นปึกแผ่นเอกภาพของประชาคมอาเซียนในฐานะประเทศสมาชิก

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ส่วนที่ ๑

บทนำ

ส่วนที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญ

ในปี พ.ศ.๒๕๖๕ ราชอาณาจักรกัมพูชา ได้รับเกียรติให้เป็นประธานอาเซียนเป็นครั้งที่ ๓ หลังจากเคยดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนมาแล้ว ๒ ครั้ง ซึ่งครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๕ กัมพูชาได้แสดงท่าทีที่ชัดเจนเกี่ยวกับปัญหาในเมียนมา โดยสนับสนุนให้ยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรต่อเมียนมา การสนับสนุนการรับประเทศติมอร์ตะวันออกเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน การแสดงเจตนารมณ์ในการสร้างความเข้มแข็งของกลไกในการรักษาเสถียรภาพทางการเงินของภูมิภาค การป้องกันวิกฤตเศรษฐกิจโลกในอนาคต และการแก้ปัญหาความขัดแย้งกรณีทะเลจีนใต้ระหว่างจีนกับกลุ่มประเทศในอาเซียน โดยกรณีทะเลจีนใต้ถือเป็นประเด็นอ่อนไหวที่สุดที่อาเซียนกำลังเผชิญอยู่ในขณะนั้น และกัมพูชาประธานอาเซียนในขณะนั้นถูกกล่าวหาว่า ทำให้ประชาคมอาเซียนเสี่ยงแตกเพราะปฏิเสธรที่จะกล่าวถึงการกระทำของจีนในทะเลจีนใต้ เป็นผลให้การประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนในปีนั้นไม่สามารถออกแถลงการณ์ปิดการประชุมตามธรรมเนียมได้เป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ก่อตั้งขึ้นในปี ๒๕๑๐^๑

การหมุนเวียนกลับมารับตำแหน่งประธานอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๖๕ นี้ ทำให้กัมพูชาถูกจับตามองจากนานาประเทศถึงการแสดงบทบาทของกัมพูชาว่าดำเนินไปในทิศทางใด เพราะในห้วงปีที่ผ่านมาประชาคมอาเซียนประสบกับสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกภูมิภาคที่ท้าทายต่อการเป็นเอกภาพและการเป็นศูนย์กลางของประชาคมอาเซียนด้วย

^๑ ผู้จัดการออนไลน์. กัมพูชาอาเซียนควรอยู่ห่างจากปัญหาทะเลจีนใต้ ให้ประเทศที่อ้างสิทธิจัดการกันเอง.

<https://www.thaizhong.org/th/news/asean/2558-5-8-16-04.html>

การเกิดรัฐประหารในเมียนมาเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ โดยพลเอก อวูโซ มิน อ่อง หล่าย และสภาบริหารแห่งรัฐ (State Administration Council: SAC) ที่แม้ว่าจะเป็นการรัฐประหารยึดอำนาจรัฐที่ยังไม่เบ็ดเสร็จเด็ดขาด เพราะ สภาบริหารแห่งรัฐ (SAC) ไม่สามารถประกาศความเป็นองค์รัฐชาติปัตย (รัฐ+อธิปไตย) ได้อย่างสมบูรณ์ แต่ก็สร้างกระแสต่อต้านจากพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย หรือ พรรค NLD (National League for Democracy), ภาคประชาชน อารยะขัดขืน (Civil Disobedience Movement: CDM) และกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ ได้รวมตัวกันก่อตั้ง ‘รัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ’ (National Unity Government: NUG) ที่รวมตัวกันเป็นพันธมิตรฝ่ายต่อต้านเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย และแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ว่าไม่ยอมรับในตัวผู้นำ (พลเอกอวูโซ มิน อ่อง หล่าย) ด้วยการจัดตั้งขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยในเมียนมาอย่างต่อเนื่อง ตลอดทั้งปีที่ผ่านมา ซึ่งหลายครั้งก็เกิดการปราบปรามอย่างรุนแรงถึงขั้นผู้ชุมนุมเสียชีวิต บาดเจ็บ และถูกควบคุมตัวเป็นจำนวนมาก เช่น การใช้ยานยนต์ของกองทัพไล่ชนกลุ่มผู้เรียกร้องประชาธิปไตยจากด้านหลังขบวนเพื่อสลายการชุมนุม กระทั่งทำให้มีทั้งผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บ แต่ผลลัพธ์กลับทำให้ประชาชนเมียนมาพร้อมใจกันออกมาประท้วงในเมืองต่างๆ ทั่วประเทศ

สถานการณ์เหล่านี้ก็กลายเป็นความไม่สงบในเมียนมาเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และเกี่ยวพันถึงหลักสิทธิมนุษยชนของชาวเมียนมาที่ประชาคมอาเซียน และประชาคมโลกต่างก็พยายามหาวิธีการกดดันรัฐบาลเมียนมาอย่างหนัก *วิกฤตในเมียนมาครั้งนี้* จึงเป็นปัญหาที่ทำลายต่อกัมพูชาในฐานะประธานอาเซียน ประจำปี ๒๕๖๕ ที่ต้องประคับประคองความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกและความมั่นคงเป็นเอกภาพของประชาคมอาเซียน ซึ่งการเป็นประธานอาเซียนของกัมพูชาก็ได้ การนำของ สมเด็จฮุน เซน น่าจะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในกรณีเมียนมาพอสมควร เพราะสมเด็จฮุน เซน เป็นผู้นำรัฐบาลที่มีความอาวุโสในอาเซียน อีกทั้งประสบการณ์ในการเป็นผู้นำกัมพูชาที่ผ่านมา ก็อาจถูกนำมาใช้แก้ไขวิกฤต สถานการณ์ของเมียนมาได้ ประกอบกับการดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนครั้งนี้

อาจจะเป็นครั้งสุดท้ายสำหรับสมเด็จพระสันตะปาปา ฟรานซิส ซึ่งหากสามารถแก้วิกฤตเมียนมาได้ ก็จะเป็นการจบหน้าที่ประธานอาเซียนได้อย่างงดงาม และเปลี่ยนแปลงลักษณะในการขึ้นปกครองกัมพูชาของสมเด็จพระสันตะปาปา ฟรานซิส ในเวทีระหว่างประเทศ

การเยือนเมียนมาของสมเด็จพระสันตะปาปา ฟรานซิส ในช่วงแรกของการรับตำแหน่งประธานอาเซียน จึงเป็นที่จับตามองของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) และประชาคมโลกว่า สมเด็จพระสันตะปาปา ฟรานซิส จะสามารถนำทุกฝ่ายเข้าสู่โต๊ะเจรจาทางออกให้กับเมียนมา หรือจะเป็นการเพิ่มแรงสนับสนุนให้รัฐบาลทหารปกครองเมียนมาได้ยาวนานยิ่งขึ้น ซึ่งในระยะยาวกรณีของเมียนมาจะส่งผลกระทบต่อความเป็นเอกภาพและความมั่นคงของประชาคมอาเซียน เพราะการเยือนเมียนมาของสมเด็จพระสันตะปาปา ฟรานซิส ในครั้งนั้น สร้างความไม่พอใจให้กับหลายประเทศสมาชิกอาเซียน ไม่ว่าจะเป็น สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน รวมถึงอาจเป็นช่องทางให้มหาอำนาจ และองค์กรระหว่างประเทศใช้เป็นข้ออ้างในการเข้าแทรกแซงกิจการภายใน ที่อาจหมายถึงการเป็นพื้นที่ประลองกำลังระหว่างกันในลักษณะของ “สงครามตัวแทน” (Proxy War) ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าจับตาอย่างยิ่งว่า กัมพูชาจะอย่างไร ให้บรรลุเป้าหมายตามที่ประกาศไว้ โดยไม่สร้างความร้าวฉานภายในอาเซียนให้เกิดขึ้นไปพร้อมๆ กัน

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงและคลังสมองของกองทัพ ได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงได้จัดทำเอกสารศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) เรื่อง “กัมพูชาในบริบทของประธานอาเซียนกับความมั่นคงของภูมิภาค” เพื่อศึกษาบทบาทและทิศทางการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนของกัมพูชาในฐานะประธานอาเซียนที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ตลอดจนวิเคราะห์ผลกระทบด้านความมั่นคงและการเป็นเอกภาพของประชาคมอาเซียนจากการดำเนินบทบาทประธานอาเซียนของกัมพูชา และให้ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์สำหรับกองทัพ และองค์กรภาคความมั่นคงในการเตรียมความพร้อมประเทศไทย และการรักษาความเป็นเอกภาพของประชาคมอาเซียน

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาบทบาทและทิศทางการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนของ กัมพูชาในฐานะประธานอาเซียนที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

๑.๒.๒ เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบต่อความมั่นคงและการเป็นเอกภาพของ ประชาคมอาเซียนจากการดำเนินบทบาทประธานอาเซียนของกัมพูชา

๑.๒.๓ เพื่อให้ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์สำหรับกองทัพ และองค์กร ภาครัฐความมั่นคงในการเตรียมความพร้อมประเทศไทย และการรักษาความเป็นเอกภาพ ของประชาคมอาเซียน

๑.๓ ขอบเขตการศึกษา

การจัดทำเอกสารศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) เรื่อง “กัมพูชาในบริบท ของประธานอาเซียนกับความมั่นคงของภูมิภาค” ซึ่งใช้ระยะเวลาศึกษาและดำเนินการ ๔ เดือน ระหว่างเดือนมีนาคมถึงมิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๕ โดยทำการค้นคว้าและ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ เอกสารประกอบการบรรยาย ตำรา/บทความ ทางวิชาการภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ บทความวิเคราะห์ ข่าว และผลการประชุม ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องที่จัดโดยศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ และหน่วยงานอื่นๆ ทั้งนี้ เอกสารศึกษาเฉพาะกรณีฉบับนี้ ได้แบ่งการนำเสนอเนื้อหา เป็น ๓ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ บทนำ

ส่วนที่ ๒ ส่วนเนื้อหา

ส่วนที่ ๓ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๑.๔ วิธีการศึกษา

ในการศึกษาเฉพาะกรณีครั้งนี้ ได้แบ่งการดำเนินการมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑.๔.๑ การรวบรวมข้อมูล

๑.๔.๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บข้อมูลด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคณะผู้บังคับบัญชา กลุ่มนักวิชาการ นักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย ของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น Academic Talk, Future Team เป็นต้น

๑.๔.๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ เอกสารประกอบการบรรยาย ตำรา/บทความทางวิชาการภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ บทความวิเคราะห์ ข่าวภาคภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ และข้อมูลจากการเข้าร่วมการประชุมทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๒ การวิเคราะห์และสรุปผล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ มาวิเคราะห์ และสรุปเป็นเนื้อหา เพื่อจัดทำเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) เรื่อง “กัมพูชาในบริบทของประธานอาเซียนกับความมั่นคงของภูมิภาค” จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดบทบาท การแสดงท่าที และการดำเนินความสัมพันธ์ทางการทหารของกองทัพไทย ทั้งในฐานะประเทศเพื่อนบ้านและฐานะสมาชิกของประชาคมอาเซียน อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาถึงโอกาสและความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคมภายใต้ การขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนของกัมพูชา

๑.๖ ตราสัญลักษณ์ประธานอาเซียน ๒๕๖๕ (ASEAN 2022)

การขึ้นเป็นประธานอาเซียนในปี ๒๕๖๕ กัมพูชากำหนดให้ตราสัญลักษณ์ประธานอาเซียน เป็นรูปดอกบัวในศิลปะแบบเขมรโบราณอย่างสวยงาม ซึ่งพบเห็นได้จากงานปูนปั้นและภาพเขียนบนผนังวัดเขมร สื่อความหมายถึงความบริสุทธิ์และการเกิดใหม่ สัญลักษณ์ดอกบัว ซึ่งตรงกลางเกสรของดอกถูกแทนที่ด้วยตราสัญลักษณ์ประชาคมอาเซียนและอยู่ภายในวงกลมสีทอง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความเจริญรุ่งเรือง และความสามัคคี ภายใต้ความสงบสุข การจัดวางอย่างพิถีพิถันของสัญลักษณ์เหล่านี้ล้วนสะท้อนจิตวิญญาณและการปรับตัวอยู่ร่วมกันของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ (อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม สปป.ลาว เมียนมา และกัมพูชา) ที่ผูกพันกันด้วยมิตรภาพและความสามัคคีโดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) จะข้ามผ่านความท้าทายทั้งหมดไปสู่การพัฒนาในทุกด้านอย่างยั่งยืนทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งแต่ละส่วนของตราสัญลักษณ์มีความหมาย ดังนี้

The blue color on
6 of the petals

กลีบดอกสีน้ำเงิน ๖ กลีบ หมายถึง ความสงบ ความมั่นคง ความไว้วางใจ ความมั่นใจ ความสามัคคี และความร่วมมือ ซึ่งเป็นปณิธานหลักของอาเซียน (The blue color on 6 of the petals represents peace, stability, trust, confidence, solidarity, and cooperation which are the core aspiration of ASEAN)

กลีบดอกสีแดง ๔ กลีบ หมายถึง ชีวิต สุขภาพ ความกล้าหาญ และการเป็นพลวัตของอาเซียน (The red color of 4 petals represents life, health, courage and dynamism of ASEAN)

The red color on 4 of the petals

The golden circle

วงกลมสีทอง หมายถึง ความยิ่งใหญ่ ความสำเร็จ และชัยชนะในกระบวนการสร้างความเป็นประชาคมอาเซียน ที่มีจิตวิญญาณของความสามัคคี และความเป็นเอกภาพของอาเซียน (The golden circle signifies grandeur, success, achievement and victory around the ASEAN Community building process, and sense of togetherness and unity of ASEAN)

ตราสัญลักษณ์อาเซียนคละสี

- 1. สีแดง หมายถึง ความกล้าหาญและความก้าวหน้า
- 2. สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์

- 3. สีน้ำเงิน หมายถึง สันติภาพและความมั่นคง
- 4. สีเหลือง หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง

แสดงถึง ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของ ๑๐ ประเทศสมาชิกอาเซียน (Mixed colors epitomize the ethnic diversity of the 10 ASEAN Member states)

ส่วนที่ ๒

สถานการณ์และบทบาทของกัมพูชา

ในฐานะประธานอาเซียน

ส่วนที่ ๒

สถานการณ์และบทบาทของกัมพูชาในฐานะประธานอาเซียน

ในการเตรียมความพร้อมของแต่ละประเทศเพื่อรับตำแหน่งประธานอาเซียนของการกำหนดธีม (Theme) และแนวทางในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน มักมีความสัมพันธ์กับสถานการณ์และสภาวะแวดล้อมของประชาคมอาเซียน ในห้วงเวลานั้น ดังนั้นในส่วนที่ ๒ จึงจะเริ่มด้วยการรวบรวมสถานการณ์ที่มีนัยสำคัญต่อความมั่นคงของประชาคมอาเซียนในห้วงปี พ.ศ.๒๕๖๔-๒๕๖๕ ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดบทบาทและทิศทางการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนของกัมพูชาในฐานะประธานอาเซียนต่อไป

๒.๑ สรุปสถานการณ์เด่นของอาเซียนในปี ๒๕๖๔-๒๕๖๕

ในช่วงเวลาซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างการดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนที่เปลี่ยนมือจากประเทศบรูไนดารุสซาลาม เป็นประเทศกัมพูชา มีสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในประเทศสมาชิกอาเซียนที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ความเป็นเอกภาพ และการเติบโตทางเศรษฐกิจของประชาคมอาเซียน สถานการณ์ดังกล่าว ประกอบด้วย

(๑) การแพร่ระบาดของโรค COVID-19

- ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ระลอกใหม่ทุกประเทศในอาเซียนยังคงมาตรการจำกัดการเดินทางและปิดพรมแดนระหว่างกัน ส่งผลให้กระทบต่อเศรษฐกิจอาเซียนอย่างรุนแรง ขณะเดียวกันก็ต้องกระชับความสัมพันธ์กับสมาชิกในภูมิภาค และประเทศคู่เจรจา เพื่อการรับมือวิกฤตการแพร่ระบาดโรค COVID-19 ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติตามกรอบการฟื้นฟูที่ครอบคลุมของอาเซียน (ASEAN Comprehensive Recovery Framework-ACRF) การระดมความช่วยเหลือภายใต้กองทุนอาเซียนเพื่อรับมือกับโรค COVID-19

(COVID-19 ASEAN Response Fund) เพื่อจัดหา และกระจายวัคซีนให้เข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม ตลอดจนการสนับสนุนอุปกรณ์ทางการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน

อย่างไรก็ดี จากการที่ประเทศคู่ค้าหลัก คือ จีนและสหรัฐฯ สามารถฟื้นตัวทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับอาเซียนมีแนวทางที่เอื้อต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจโดยนำการค้าอิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) และการเชื่อมโยงการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างกันเพื่อปรับเปลี่ยนไปสู่ประชาคมดิจิทัลที่มีความปลอดภัยทางไซเบอร์ ทำให้อาเซียนมีสัญญาณการฟื้นตัวภาคการส่งออกสินค้าที่ดีขึ้น นอกจากนี้อาเซียนยังให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) เพื่อนำไปสู่เศรษฐกิจที่มีความยืดหยุ่น การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การรับมือภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขและการฟื้นฟูเศรษฐกิจจะยังคงเป็นประเด็นเร่งด่วนที่ท้าทายความร่วมมือของอาเซียน

(๒) บทบาทของประธานอาเซียน

- การประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๓๘ ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๓๘ ที่ประชุมฯ เน้นย้ำถึงความมุ่งมั่นของอาเซียนในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ตามแนวคิดหลักการเป็นประธานอาเซียนปี ๒๕๖๔ ของบรูไนฯ “เราห่วงใย เราเตรียมพร้อม เรารุ่งเรือง” (We Care, We Prepare, We Prosper) รวมทั้งเห็นพ้องถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างความร่วมมือของอาเซียนและกับภาคีภายนอกในการรับมือกับโควิด-๑๙ ที่ประชุมฯ ยังได้รับรองเอกสารผลลัพธ์การประชุม ๑๓ ฉบับ โดยมีเอกสารที่สำคัญ อาทิ ปฏิญญาบันดาร์เสรีเบกาวันว่าด้วยข้อริเริ่มเชิงยุทธศาสตร์และองค์รวมเพื่อเชื่อมโยงการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินและภัยพิบัติของอาเซียน ปฏิญญาผู้นำอาเซียนว่าด้วยเศรษฐกิจภาคทะเล แผนยุทธศาสตร์อาเซียนในประเด็นการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ ๔ และแถลงการณ์ผู้นำอาเซียนว่าด้วยการยกระดับการปรับเปลี่ยนไปสู่ดิจิทัลของภูมิภาคอาเซียน^๒

^๒ กระทรวงการต่างประเทศ. นายกรัฐมนตรีเข้าร่วมการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๓๘ และ ๓๙. 27 ต.ค. 64, <https://www.ryt9.com/s/mfa/3267619>

- การประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๓๙ ที่ประชุมฯ เห็นพ้องถึงความสำคัญของการกระชับความสัมพันธ์และความร่วมมือกับคู่เจรจาและภาคีภายนอกของอาเซียนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยได้เห็นชอบต่อข้อเสนอการจัดการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน สมัยพิเศษ เพื่อฉลองวาระครบรอบ ๓๐ ปี ความสัมพันธ์ฯ ในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๔ และการประชุมสุดยอดอาเซียน-อียู เพื่อฉลองวาระครบรอบ ๔๕ ปี ความสัมพันธ์ฯ ในปี ๒๕๖๕ ที่กรุงบรัสเซลส์ นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นต่อสถานการณ์ที่สำคัญต่าง ๆ ในภูมิภาคและระหว่างประเทศ เช่น ทะเลจีนใต้ หุ้นส่วนไตรภาคีด้านความมั่นคงระหว่างออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร และสหรัฐฯ (AUKUS) และสถานการณ์ในเมียนมา^๓

- การทำหน้าที่ประธานอาเซียนของบรูไนฯ เนื่องจากบรูไนฯ สามารถผลักดันประเด็นที่ริเริ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการประชุมสุดยอดอาเซียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกระดับไปสู่ดิจิทัลของภูมิภาคอาเซียนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่ทำหายและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพและการขับเคลื่อนการดำเนินงานของบรูไนฯ ในฐานะประธานอาเซียนได้ดีอย่างไรก็ดี ในด้านความมั่นคง บรูไนฯ เผชิญความท้าทายในประเด็นสถานการณ์ของเมียนมา ซึ่งอาเซียนได้รับแรงกดดันจากนานาประเทศอย่างมาก อีกทั้งบรูไนฯ ยังต้องเผชิญกับความเห็นต่างภายในอาเซียนที่จะแสวงหาทางออกให้กับเมียนมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของกัมพูชาซึ่งเป็นประธานอาเซียนในปี ๒๕๖๕ จำเป็นต้องส่งเสริมความเป็นเอกภาพของอาเซียนเพิ่มขึ้น

(๓) ประชาคมอาเซียนกับบทบาทของมหาอำนาจและภาคีภายนอก

- การประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ ๒๔ การประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ ๒๔ ระหว่างผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียน กับนายหลี่ เค่อเฉียง นายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อปลายปี ๒๕๖๔ สรุปสาระได้ว่า จีนพร้อม

^๓ กระทรวงการต่างประเทศ. นายกรัฐมนตรีเข้าร่วมการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๓๘ และ ๓๙. 27 ต.ค. 64, <https://www.ryt9.com/s/mfa/3267619>

ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันให้แน่นแฟ้นมากขึ้น ในการรับมือกับการแพร่ระบาดของ COVID-19 การฟื้นฟูการเติบโตทางเศรษฐกิจ และมุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนมากขึ้น ตลอดจนสนับสนุนอาเซียนในการแก้ปัญหาตามแนวทาง ASEAN WAY ที่ควรมีการแลกเปลี่ยนความเห็นและความสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้น ขณะที่ประเทศไทยจะสนับสนุนการพัฒนาของจีนในฐานะมหาอำนาจที่มีความรับผิดชอบ และมุ่งหวังให้จีนมีบทบาทนำในความร่วมมือกับนานาประเทศ รวมทั้งได้เสนอแนวทางกระชับความสัมพันธ์อาเซียน-จีน เพื่อจัดการกับความท้าทายและบรรลุเป้าหมายแห่งอนาคตร่วมกันบนการรักษาสันติภาพที่ยั่งยืน เพื่อนำอาเซียนและจีนก้าวสู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์โดยรักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียน ทั้งนี้ ไทยสนับสนุนให้มีการหารือเพื่อหาทางออกร่วมกันในประเด็นทะเลจีนใต้ โดยไทยพร้อมผลักดันความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย เช่น การปกป้องสิ่งแวดล้อมทางทะเล ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินการตามกลไกอาเซียน-จีนที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการเจรจาจัดทำแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปในวิถีทางเดียวกัน (Code of Conduct: CoC) ที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศให้สำเร็จ

- **ประชุมสุดยอดอาเซียน-สหรัฐฯ** การจัดประชุมสุดยอดอาเซียน-สหรัฐฯ สมัยพิเศษ ครั้งนี้เป็นครั้งที่ ๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อฉลอง ๔๕ ปี ความสัมพันธ์อาเซียน-สหรัฐฯ และเปิดโอกาสให้ผู้นำอาเซียนและสหรัฐฯ ร่วมกำหนดทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างกันในอนาคต โดยเน้นเรื่องการรับมือและฟื้นตัวจาก COVID-19 ความมั่นคง สาธารณสุข การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การพัฒนาอย่างยั่งยืน ความร่วมมือทางทะเล ห่วงโซ่อุปทาน โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนามนุษย์ และการเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์ โดยผู้นำอาเซียนและสหรัฐฯ ได้รับรองแถลงการณ์วิสัยทัศน์ร่วม (Joint Vision Statement) แสดงเจตนารมณ์ร่วมกันขับเคลื่อนความสัมพันธ์และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน เน้นย้ำความสำคัญของการทำงานร่วมกัน มุ่งไปสู่ความเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์แบบรอบด้าน การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมแห่งสันติภาพในภูมิภาค และการสนับสนุนความเป็นแกนกลางของอาเซียน

มีแนวทางการดำเนินความร่วมมือที่สำคัญ ดังนี้ (๑) การส่งเสริมความร่วมมือด้านสาธารณสุขผ่านความร่วมมือต่าง ๆ (๒) การส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการฟื้นฟูเศรษฐกิจที่เท่าเทียม เข้มแข็งและยั่งยืน (๓) การส่งเสริมความร่วมมือทางทะเล (๔) การพัฒนาทุนมนุษย์ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและครอบคลุม (๕) การส่งเสริมการพัฒนาในอนุภูมิภาค (๖) การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและการส่งเสริมนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้แก่ประเทศสมาชิกอาเซียน (๗) การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และ (๘) ความร่วมมือในประเด็นภูมิภาคและระหว่างประเทศ

- **ความสัมพันธ์กับภาคีภายนอกอาเซียน** อาเซียนมีมติรับรองให้สหราชอาณาจักรเป็นประเทศคู่เจรจา ลำดับที่ ๑๑ ในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน เมื่อ ส.ค.๒๕๖๔ หลังจากที่สหราชอาณาจักรยื่นขอสถานะดังกล่าวเมื่อ มิ.ย. ๒๕๖๓ ถือเป็นประเทศแรกที่ได้รับสถานะดังกล่าวในรอบ ๒๕ ปี โดยสหราชอาณาจักร เข้าร่วมการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน-สหราชอาณาจักร ในฐานะคู่เจรจาเป็นครั้งแรก เมื่อ ก.ย.๒๕๖๔ และได้รับรองปฏิญญาซึ่งระบุแนวทางส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างกัน สำหรับความสัมพันธ์กับคู่เจรจาอื่น ๆ อาเซียนเห็นพ้องยกระดับความสัมพันธ์กับจีนและออสเตรเลียไปสู่การเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์อย่างรอบด้าน (comprehensive strategic partnership-CSP) ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๓๘ และ ๓๙

(๔) สถานการณ์ในทะเลจีนใต้

- **กรณีพิพาททะเลจีนใต้** กรณีพิพาททะเลจีนใต้หรือ The South China Sea Dispute แพร่ขยายกระจายตามสี่ของทางตะวันตก เหมือนกับพยายามที่จะยกระดับปัญหาทะเลจีนใต้ให้เป็นปัญหาของโลก ทะเลจีนใต้ที่มีขนาด ๒.๗-๓ ล้านตารางกิโลเมตร ล้อมด้วย ๘ รัชชายฝั่งคือ จีน ไต้หวัน เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไนฯ และอินโดนีเซีย ประเด็นทะเลจีนใต้กระทบกับภารกิจของกองกำลังภาคพื้นแปซิฟิกของสหรัฐฯ ที่ต้องใช้พื้นที่ทะเลจีนใต้เคลื่อนกำลังสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ต่างๆ ทั้งทางตรงจากสหรัฐฯ ฐานทัพสหรัฐฯ

ที่เพิร์ลฮาร์เบอร์ เกาะกวม และญี่ปุ่น ทะเลจีนใต้มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา เพราะเป็นเส้นทางที่สั้นที่สุดที่เชื่อมมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย^๔

บางประเทศสมาชิกอาเซียนพยายามเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถทางทะเล โดยกองทัพเรือเวียดนาม ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย ฝึกซ้อมทวิภาคีกับสหรัฐฯ และพันธมิตร เพื่อเตรียมความพร้อมปฏิบัติการทางทหาร หากเกิดกรณีการรุกรานอิตาลีโดยกับทั้งการจัดตั้งหน่วยทหารใหม่เพื่อรองรับสถานการณ์ไม่คาดฝันที่อาจเกิดขึ้น ควบคู่ไปกับการเจรจาเพื่อบรรเทาข้อพิพาทในที่ประชุมอาเซียน ซึ่งอาเซียนมุ่งให้ความสำคัญต่อเสถียรภาพและความมั่นคงในภูมิภาค โดยเฉพาะด้านความปลอดภัยและเสรีภาพในการเดินเรือและเดินอากาศ ในทะเลจีนใต้ ความห่วงกังวลต่อการทำลายสิ่งแวดล้อมทางทะเล ตลอดจนจรรยาบรรณการแก้ไขข้อพิพาทอย่างสันติวิธีบนพื้นฐานกฎหมายระหว่างประเทศ และมุ่งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดทำแนวทางในการปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct-CoC) เพื่อลดทอนความเสี่ยงที่จะเกิดการเผชิญหน้าหรือการใช้กำลังระหว่างกัน

ทั้งนี้ ข้อพิพาทในทะเลจีนใต้จะยังคงยืดเยื้อต่อไป เนื่องจากการจัดทำ CoC ที่ล่าช้าจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้ง CoC เป็นเพียงข้อตกลงในการบริหารจัดการพื้นที่พิพาทในทะเลจีนใต้ มิใช่ความตกลงในการแก้ไขปัญหาอำนาจอธิปไตยและอาณาเขตที่ต่างฝ่ายต่างอ้างกรรมสิทธิ์

(๕) สถานการณ์ในเมียนมา

● **การเจรจาสันติภาพ** เมียนมาเจรจาสันติภาพกับกองกำลังชนกลุ่มน้อย ๑๐ กลุ่ม เว็บไซต์ Eleven Myanmar รายงานเมื่อ ๒๐ พ.ค.๖๕ อ้างแถลงของโฆษกรัฐบาลสหภาพบริหารแห่งรัฐ (SAC) ว่า พล.อ.อาวุโส มิน อ่อง หล่าย ผบ.ทสส. และประธาน SAC เสร็จเจรจาสันติภาพกับกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่ตอบรับคำเชิญ

^๔ นิติการุณย์ มิ่งรุจิราลัย. ทะเลจีนใต้จะแรงขึ้น (1). 23 ส.ค. 2565. <https://www.thairath.co.th/news/foreign/2478896>

ของรัฐบาล ๑๐ กลุ่ม เมื่อ ๒๐ พ.ค.๖๕ ในจำนวนนี้เป็นกลุ่มที่ลงนามข้อตกลงหยุดยิงทั่วประเทศ (NCA) แล้ว ๗ กลุ่ม ได้แก่ สภากอบกู้รัฐฉาน (RCSS) กองทัพปลดปล่อยแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNLA-PC) กองกำลังกะเหรี่ยงคุณธรรมเพื่อประชาธิปไตย (DKBA) พรรครัฐมอญใหม่ (NMSP) พรรคปลดปล่อยอาระกัน (ALP) กองทัพปลดปล่อยแห่งชาติปะโอ (PNLO) และกลุ่มสหภาพประชาธิปไตยลาหู่ (LDU) รวมถึงกลุ่มที่ยังไม่ลงนาม NCA ๓ กลุ่ม ได้แก่ กองทัพสหรัฐว้า (UWSA) พรรคก้าวหน้าแห่งรัฐฉาน (SSPP) และกลุ่มโกกั้งเมืองลา (NDAA) อย่างไรก็ตาม จะยังไม่เจรจากับรัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ (NUG) คณะกรรมการผู้แทนรัฐสภา (CRPH) และกองกำลังป้องกันประชาชน (PDF) ซึ่งเมียนมากำหนดเป็นกลุ่มก่อการร้าย (ไม่มีรายงานเกี่ยวกับกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง หรือ KNU)^{๕,๖}

● **รัฐบาลเอกภาพแห่งชาติเมียนมาร้องขอมิให้อาเซียนและ UN ร่วมมือกับรัฐบาลทหาร** รัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ (NUG) ร้องขอมิให้อาเซียนและ UN ร่วมมือกับรัฐบาลทหารเมียนมาในการส่งมอบความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม สนข.The Irrawaddy รายงานเมื่อ ๑ มิ.ย.๖๕ ว่า รัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ (NUG) และองค์กรพันธมิตร ได้แก่ พรรคก้าวหน้าแห่งชนชาติคะยา (KNPP) สหภาพแห่งชนชาติกะเหรี่ยง (KNU) และกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติชิน (CNF) คัดค้านการตัดสินใจของอาเซียนและสหประชาชาติ (UN) ในการประสานงานกับรัฐบาลทหารเมียนมา และส่งความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมเข้าไปยังพื้นที่ ที่ระบุโดยกองทัพเมียนมา เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวไม่ใช่พื้นที่เดือดร้อนอย่างแท้จริง โดยชี้ว่าพื้นที่ที่ต้องการความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมมากที่สุดคือ พื้นที่ที่ถูกกองทัพเมียนมาโจมตีแต่กลับถูกคัดออกจากรายชื่อที่จะได้รับความช่วยเหลือ และกองทัพเมียนมายังขัดขวางไม่ให้การส่งความช่วยเหลือข้ามแดนไปให้พื้นที่เหล่านี้ด้วย

^๕ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

^๖ <https://www.facebook.com/ASEANAssociationofThailand/posts/5715985685097227/>

- ICRC พร้อมร่วมมือกับอาเซียนในการส่งความช่วยเหลือ

ด้านมนุษยธรรมแก่เมียนมา ICRC พร้อมร่วมมือกับอาเซียนในการส่งความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่เมียนมา สนข. Bernama รายงานเมื่อ ๙ มิ.ย. ๖๕ อ้างถ้อยแถลงของ น.ส. Christine Cipolla ผอ. คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (ICRC) ประจำภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ว่า ICRC พร้อมจะร่วมมือกับศูนย์ประสานงานอาเซียนเพื่อความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการจัดการภัยพิบัติ (AHA Centre) ในการส่งความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมไปยังพื้นที่สู้รบหรือพื้นที่ยากแก่การเข้าถึงหากไม่มีหน่วยงานใดสามารถปฏิบัติภารกิจดังกล่าวได้ ท่าทีดังกล่าวเกิดขึ้นหลังจากนาย Saifuddin Abdullah รว.กต.มาเลเซีย ระบุว่า การส่งความช่วยเหลือแก่เมียนมาของ AHA Centre ไม่ควรดำเนินการตามลำพัง แต่ควรร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศอื่นด้วย ทั้งนี้ ปัจจุบันอาเซียนกับเมียนมาอยู่ระหว่างการกำหนดพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่นำร่องในการส่งความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมไปยังรัฐคะยา รัฐกะเหรี่ยง ภาคซะไก้ และภาคพะโค^๗

- กองกำลังป้องกันประชาชน ปฏิเสธข้อเสนอของกองทัพเมียนมาที่ให้ประกาศยอมแพ้ สนข. RFA และอิระวดี อ้างแถลงของกองกำลังป้องกันประชาชน (PDF) ว่า PDF ไม่ยอมรับข้อเสนอของกองทัพเมียนมาที่ยื่นเงื่อนไขให้ PDF และกองกำลังกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทั่วประเทศ ยอมแพ้และวางอาวุธเพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แลกกับการที่รัฐบาลสภาพบริหารแห่งรัฐ (SAC) จะคืนสิทธิความเป็นพลเมืองตามเดิม โดย PDF ไม่เชื่อว่ากองทัพเมียนมาจริงใจที่จะยุติการสู้รบกับ PDF และเห็นว่า เป็นกุศโลบายของกองทัพเมียนมา เพื่อไม่ให้สูญเสียกำลังพลและอาวุธ จากสถานการณ์ห้วงปัจจุบันนี้ PDF มีศักยภาพโจมตีสร้างความเสียหายต่อกองทัพได้มากขึ้น^๘

^๗ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. 10 มิ.ย. 65. ICRC พร้อมร่วมมือกับอาเซียนในการส่งความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่เมียนมา. <https://www.nia.go.th/news/page/1522/>

^๘ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. 13 มิ.ย. 65. PDF ปฏิเสธข้อเสนอของกองทัพเมียนมาที่ให้ประกาศยอมแพ้. <https://www.nia.go.th/news/page/1559/>

● **วิกฤตการณ์ในเมียนมากำลังถึงจุดสำคัญ** เพราะถ้าในอีก ๕ เดือนข้างหน้า เมียนมาไม่สามารถบรรลุสิ่งที่เรียกว่า “ความก้าวหน้าที่สำคัญ” ในฉันทามติ ๕ ข้อ ได้แก่ (๑) ทุกฝ่ายหยุดความรุนแรง (๒) ทุกฝ่ายเจรจาอย่างสันติ (๓) ให้มีทูตพิเศษเพื่อให้เกิดกระบวนการเจรจา (๔) อาเซียนช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และ (๕) ทูตพิเศษเข้าไปเมียนมาเพื่อพูดคุยกับทุกฝ่าย ก็อาจจะหมดหวังในการทำให้เมียนมากลับสู่อ้อมกอดของครอบครัวอาเซียนเหมือนเดิม ถึงอย่างไร รัฐบาลทหารเมียนมายังพอมีโอกาสอยู่บ้าง เนื่องจากทูตพิเศษจะมีแผนกลับไปเยือนเมียนมาครั้งที่ ๓ ในเดือน ก.ย.๖๕^๙

จากสถานการณ์ข้างต้น กัมพูชา ซึ่งต้องรับบทบาทประธานอาเซียนต่อจากบรูไนฯ จึงได้กำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนประชาคมฯ ด้วยการจัดลำดับความสำคัญของสถานการณ์ตามความเร่งด่วนและการสานต่องานที่ยังต้องดำเนินการต่อจากบรูไน ซึ่งในการเข้ารับหน้าที่และแสดงบทบาทการเป็นประธานอาเซียนก็ได้มีการกำหนดไว้ใน “**กฎบัตรอาเซียน**” เป็นลายลักษณ์อักษรร่วมกันของประเทศสมาชิกอาเซียน

๒.๒ การกำหนดบทบาทของประธานอาเซียน

บทบาทของประธานอาเซียนในแต่ละปี จะส่งผลต่อความมั่นคงของประชาคมอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย ๓ เสาหลักที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน คือ ๑) ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community: APSC) ๒) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และ ๓) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) ซึ่งปัจจุบันสถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทำให้อาเซียนต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ

^๙ นันทิดา พวงทอง. 29 ก.ค. 2565. จับตาทะวัตอาเซียนประเด็นร้อน'ระดับโลก-ภูมิภาค'. <https://www.bangkokbiznews.com/world/1017998>

มากมาย เช่น การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ปัญหาพิบัติภัยธรรมชาติ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ถูกต้อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ปัญหาช่องว่างทางเศรษฐกิจของสมาชิกอาเซียน และปัญหาจากอิทธิพลของประเทศนอกกลุ่ม รวมทั้งปัญหาด้านเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นความท้าทายของประธานอาเซียนคนใหม่

การกำหนดบทบาทของประธานอาเซียน เป็นไปตามที่กฎบัตรอาเซียน กำหนดไว้ในหมวดที่ ๑๐ เรื่องการบริหารและขั้นตอนการดำเนินงาน ในข้อที่ ๓๑ ว่าด้วยประธานอาเซียนที่ว่า ตำแหน่งประธานอาเซียนใช้การหมุนเวียนตามลำดับตัวอักษรชื่อภาษาอังกฤษของประเทศสมาชิก โดยนับตามปีปฏิทินตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม – ๓๑ ธันวาคม เป็นประจำทุกปี หากตำแหน่งประธานอาเซียนในปีนั้นเป็นของประเทศใด ประเทศนั้นต้องทำหน้าที่เป็นประธานของการประชุมสุดยอดอาเซียนและการประชุมสุดยอดที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมคณะมนตรีประสานงานอาเซียน คณะมนตรีประชาคมอาเซียนทั้ง ๓ คณะ การประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขาและเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่เกี่ยวข้องตามที่เหมาะสม และแต่งตั้งคณะกรรมการผู้แทนถาวร

ประธานอาเซียน มีบทบาทในการส่งเสริมเพิ่มพูนผลประโยชน์และความเป็นอยู่ที่ดีของอาเซียนอย่างแข็งขัน รวมถึงความพยายามในการสร้างประชาคมอาเซียน โดยการริเริ่มทางนโยบาย การประสานงาน ฉันทามติ และความร่วมมือ และจะต้องสร้างความมั่นใจในการเป็นศูนย์รวมของอาเซียน การตอบสนองต่อประเด็นเร่งด่วนหรือสถานการณ์วิกฤติที่มีผลกระทบต่ออาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ และทันท่วงที รวมถึงเป็นศูนย์กลางที่น่าเชื่อถือ และจัดให้มีการจัดการเรื่องต่างๆ เพื่อสนองตอบข้อกังวลที่เกิดขึ้นดังกล่าวโดยทันที

นอกจากนี้ ประธานอาเซียนต้องทำหน้าที่เป็นผู้แทนของอาเซียนในการเสริมสร้างและส่งเสริมความสัมพันธ์กับหุ้นส่วนภายนอกภูมิภาคให้ใกล้ชิดขึ้น รวมทั้งปฏิบัติการกิจและหน้าที่อื่นที่ได้รับมอบหมาย...

๒.๓ ทิศทางการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนของกัมพูชา

เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๔ ประเทศบรูไนดารุสซาลาม ในฐานะประธานอาเซียนประจำปี ๒๕๖๔ ได้ทำการส่งต่อหน้าที่ให้กับผู้แทนของประเทศกัมพูชา ในฐานะประธานอาเซียนประจำปี ๒๕๖๕ ซึ่งในครั้งนั้น สมเด็จพระอัครมหาเสนาบดี เดโชฮุนเซน นายกรัฐมนตรีกัมพูชา เป็นผู้ไปรับตำแหน่งด้วยตนเอง และในปี ๒๕๖๕ นี้ กัมพูชาซึ่งได้รับเกียรติให้ดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนเป็นครั้งที่ ๓ จะขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนภายใต้หัวข้อ (Theme)

“ASEAN A.C.T. : Addressing Challenges Together”

“ASEAN A.C.T.” หมายถึง “อาเซียนร่วมจัดการความท้าทายไปด้วยกัน” ซึ่ง Theme ดังกล่าวนั้นย้ำถึง จิตวิญญาณอาเซียนที่จะ “สามัคคีเป็นหนึ่งในประชาคม” โดยมีเจตจำนงที่จะแก้ไขและเอาชนะความท้าทายที่เกิดขึ้นในภูมิภาคร่วมกัน โดย ASEAN ต้องลงมือด้วยการแสดงบทบาทให้โลกที่มีการเปลี่ยนแปลง ในลักษณะของ VUCA เห็นความสำคัญของ ASEAN ทั้ง ๓ เสาหลัก อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ในปี ๒๕๖๕ ภายใต้ Theme “ASEAN A.C.T.” นั้น กัมพูชาเน้นย้ำและให้ความสำคัญกับคำว่า “ความสามัคคี (Togetherness)” แนวทางการดำเนินการของอาเซียน ว่า จะอยู่บนพื้นฐานของการเปิดกว้าง (Openness) ความศรัทธา (Good faith) และความสามัคคี (Solidarity) ภายในครอบครัวอาเซียน

ภายใต้หัวข้อ (Theme) นี้ กัมพูชาพยายามที่จะสร้างประชาคมอาเซียนให้มีความสมานฉันท์เป็นหนึ่งเดียว โดยการสร้างสันติสุข (Peaceful) ความมั่นคง (Stable) และความเจริญรุ่งเรือง (Prosperous) ตอกย้ำให้ความผูกพันภายในอาเซียนแผ่ขยายออกไปในวงกว้าง และตอบสนองต่อผลกระทบและความไม่แน่นอน

ที่เกิดขึ้นจากความท้าทายในระดับภูมิภาค และระดับโลก ซึ่งรวมถึงการระบาดของเชื้อ COVID-19 การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ (Climate Change) และการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) การแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ การปกป้องภูมิภาค ข้อพิพาทดินแดน สงครามการค้า การแข่งขันทางเทคโนโลยี รวมทั้งภัยคุกคามตามรูปแบบและภัยคุกคามไม่ตามแบบ

จากความสำเร็จของบรูไนฯ ในฐานะประธานปีก่อน เป็นเสมือนเชื้อเพลิงที่ได้ส่งต่อให้กับกัมพูชาในการทำหน้าที่ขับเคลื่อนอาเซียนให้บรรลุภารกิจสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเร่งกระบวนการสร้างความเสมอภาค ความแข็งแกร่ง และการเป็นประชาคมอาเซียน ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์หลักของอาเซียน ที่ว่า “One Vision, One Identity, One Community”

ทิศทางการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนของกัมพูชาในปี ๒๕๖๕

ประเด็นความท้าทายที่ถูกให้ความสำคัญในลำดับต้นๆ ใน ๓ ด้าน คือ

๑. **ด้านการเมืองและความมั่นคง** กัมพูชาจะเสริมความเข้มแข็งให้กับประชาคมอาเซียนหลังจากเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนโดยสมบูรณ์เมื่อปี ๒๕๕๘ ซึ่งประเด็นความท้าทายในด้านการเมืองและความมั่นคง จะเกี่ยวข้องกับประเด็นย่อยต่อไปนี้

๑.๑ **ASEAN Solidarity** การป้องกันการเกิดความเห็นต่างที่จะส่งผลกระทบต่อความเป็นเอกภาพ (Unity) การขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน และการจัดทำวิสัยทัศน์ใหม่ของอาเซียน (ASEAN Vision.2025) ซึ่งต้องมีความเป็นเอกภาพเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของอาเซียน

๑.๒ **ASEAN Centrality** จากการเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์และการแข่งขันของมหาอำนาจในช่วงการระบาดของเชื้อ COVID-19 ในด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคง การทหาร เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีระหว่างกันซึ่งมีนัยยะสำคัญไปถึงการเผชิญหน้า

ด้วยการใช้กำลัง การขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนท่ามกลางกระแสโลกเช่นนี้ อาเซียนต้องรักษาบทบาทการเป็นแกนกลางของภูมิภาคในด้านสถาปัตยกรรม และการรวมกลุ่มต่าง ๆ ทั้งยังต้องรักษาบทบาทนำและบทบาทการขับเคลื่อน ประเด็นหรือยุทธศาสตร์สำคัญของภูมิภาคและโลกไว้

๑.๓ ภัยคุกคามความมั่นคงอื่นๆ ได้แก่ อาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Crime) การก่อการร้าย (Terrorism) โโรครระบาด (Pandemic) และ สิ่งแวดล้อม (Environmental Crisis)

๒. ด้านเศรษฐกิจ ภัยพิบัติจะให้ความสำคัญกับประเด็นความท้าทาย ในด้านเศรษฐกิจ โดยมีประเด็นย่อยต่อไปนี้

๒.๑ ผลกระทบจาก COVID-19 การฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ สมาชิกอาเซียนซึ่งได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อ COVID-19 ที่ส่งผลให้ ห่วงโซ่อุปทานชะงัก และเศรษฐกิจไม่เติบโต

๒.๒ ASEAN Connectivity การเชื่อมโยงทางการค้า การคมนาคม Technology deficit (การแบ่งแยกเทคโนโลยีไม่ให้งานร่วมกันได้) การดึงดูดการค้า และการลงทุนในภูมิภาค การส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และการส่งเสริมบทบาทผู้ประกอบการสตรีและเยาวชน

๓. ด้านสังคมและวัฒนธรรม ภัยพิบัติจะให้ความสำคัญกับประเด็น ความท้าทายด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยมีประเด็นย่อยต่อไปนี้

๓.๑ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะการส่งเสริมการศึกษา เพื่อรองรับการเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม ๔.๐

๓.๒ การส่งเสริมบทบาทของสตรีและเยาวชน ซึ่งจะเน้นการสร้าง บทบาทของสตรีและเยาวชนในการรักษาสันติภาพ ซึ่งเป็นภารกิจที่อาเซียนได้เริ่ม ดำเนินการมาก่อนหน้านี้แล้ว ๒ ปี

๓.๓ การมีระบบคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) ซึ่งเป็น ประเด็นที่หลายประเทศที่อยู่ในกลุ่มกำลังพัฒนาไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหรือขับเคลื่อนมากนัก ซึ่งรวมถึงอาเซียนด้วย

๒.๔ บทบาทของกัมพูชาในฐานะประธานอาเซียน

(๑) กรณีสถานการณ์ในเมียนมา

หลังจากที่นายวันนา หม่อง ลวิน รัฐมนตรีต่างประเทศที่ได้รับแต่งตั้งโดยกองทัพเมียนมา เดินทางเยือนกัมพูชา เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๔ เพื่อเข้าพบ นาย ฮุน เซน นายกรัฐมนตรีกัมพูชา ก่อนที่กัมพูชาจะนั่งเก้าอี้ประธานอาเซียน ในปี ๒๕๖๕ ต่อจากบรูไนฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการแก้ไขวิกฤตในเมียนมา หลังจากที่ทางการเมียนมาตัดสินโทษจำคุกแก่นางออง ซาน ซูจี ได้เพียง ๑ วัน โดยทั้งสองได้หารือกระชับความสัมพันธ์ระหว่างทั้ง ๒ ประเทศ รวมถึงหาช่องทางในการที่จะเพิ่มบทบาทของเมียนมาในเวทีอาเซียน หลังจากที่ พล.อ. อาวุโส มิน อ่อง หล่าย ผู้นำรัฐประหารและนายกรัฐมนตรีเมียนมาคนปัจจุบันไม่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๖๔ ที่ผ่านมา ซึ่งหลังจากรับตำแหน่งประธานอาเซียน เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๕ กัมพูชามีบทบาทในการแก้ปัญหาสถานการณ์ภายในเมียนมาดังนี้

- วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๕ กัมพูชาที่รับตำแหน่งประธานอาเซียน ต่อจากบรูไนฯ ระบุว่า จะผลักดันให้ผู้ปกครองทหารของเมียนมาเปิดการเจรจากับฝ่ายตรงข้าม จากคำเตือนว่าเมียนมาอยู่บนปากเหวของสงครามกลางเมือง ซึ่งกัมพูชาได้แต่งตั้งทูตพิเศษประจำเมียนมาคนใหม่เพื่อเริ่มทำงานตั้งแต่ต้น ๒๕๖๕ หลังจากทูตซึ่งเป็นตัวแทนของบรูไนฯ หมุดวาระลง และนายกรัฐมนตรีฮุนเซน คาดหวังว่า จะเป็นผู้ประสานรอยร้าวระหว่างเมียนมาและบรรดาชาติสมาชิกอาเซียนทุกประเทศได้

- กัมพูชายืนยันใช้ “วิธีที่แตกต่าง” ต่อเมียนมา ในฐานะประธานอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศกัมพูชาเปิดเผยว่า นายกรัฐมนตรีกัมพูชา ฮุน เซน มิได้พบกับอดีตนายกรัฐมนตรีเมียนมา นางออง ซาน ซูจี ระหว่างการเดินทางเยือนเมียนมาเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว และกัมพูชาจะใช้ “วิธีที่แตกต่างออกไป” ในการรับมือกับวิกฤตการณ์ในเมียนมา การที่ผู้นำกัมพูชาเยือนเมียนมาเป็นอีกหนทางหนึ่งในการผลักดันให้รัฐบาลทหารเมียนมาปฏิบัติตาม “ฉันทามติ ๕ ข้อ” ที่จัดทำไว้เมื่อ

เดือนเมษายนปีที่แล้ว โดยเมื่อปีที่แล้ว ประชาคมอาเซียนมีมติไม่เชิญผู้นำรัฐบาลทหารเมียนมาเข้าร่วมการประชุมสุดยอดที่บรูไนดารุสซาลาม เป็นเจ้าภาพ ซึ่งถือเป็นกรณีที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน สืบเนื่องจากที่รัฐบาลทหารเมียนมาไม่ยินยอมปฏิบัติตามฉันทามติดังกล่าว นายกรัฐมนตรีฮุน เซน ซึ่งยึดอำนาจจากการรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๐ เพิ่งเดินทางกลับจากการเยือนเมียนมาเป็นเวลา ๒ วัน ถือเป็นผู้นำรัฐบาลต่างชาติคนแรกที่เยือนเมียนมานับตั้งแต่เกิดการรัฐประหารเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่แล้ว สื่อของทางการเมียนมารายงานเมื่อวันเสาร์ว่า พลเอกมิน อ่อง หล่าย ได้กล่าวขอขอบคุณนายกรัฐมนตรี ฮุน เซน ที่ยื่นเคียงข้างเมียนมา รัฐมนตรีต่างประเทศกัมพูชาซึ่งเดินทางร่วมคณะไปเมียนมาในครั้งนี้ด้วย ยืนยันว่า นายกรัฐมนตรีฮุน เซน มิได้เอ่ยปากขอบนางซุ จี ผู้ถูกควบคุมตัวไว้ตั้งแต่เกิดการรัฐประหาร และถูกฟ้องในหลายข้อหา ทั้งนี้ กองทัพเมียนมามีประวัติการใช้ความรุนแรง รวมทั้งการกดขี่ชนกลุ่มน้อยมุสลิมโรฮีนจา และการยึดอำนาจของกองทัพครั้งนี้จุดชนวนให้เกิดการประท้วงโดยสันติทั่วประเทศ ก่อนที่กองกำลังความมั่นคงจะปราบปรามอย่างรุนแรง ในช่วงหลังนี้ กองทัพเมียนมาใช้วิธีปราบปรามผู้เห็นต่าง ทำให้มีการสูญหาย การทรมาน และการวิสามัญฆาตกรรม รวมทั้งการโจมตีทางอากาศและทางบกต่อกลุ่มติดอาวุธชาติพันธุ์ต่าง ๆ ด้วย องค์กร Assistance Association for Political Prisoners ระบุว่า กองกำลังความมั่นคงสังหารพลเรือนไปแล้วราว ๑,๔๔๓ คน นักวิเคราะห์ห่มองว่า นายกรัฐมนตรี ฮุน เซน อาจหวังว่าการเดินทางเยือนเมียนมาครั้งนี้จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของเขาในเวทีระหว่างประเทศที่ไม่ดีนักได้อย่างไรก็ตาม รัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ ซึ่งเป็นฝ่ายค้านใต้ดินของเมียนมา ระบุว่า การจับมือกับ “ผู้นำทหารมือเปื้อนเลือด” เป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้^{๑๐}

---

^{๑๐} สำนักข่าวรอยเตอร์. 9 มกราคม 2565. <https://www.voathai.com/a/cambodia-to-take-different-approaches-to-myanmar-crisis-as-asean-chair/6389046.html>

- วันที่ ๗-๘ มกราคม ๒๕๖๕ นายกรัฐมนตรีฮุน เซน สนับสนุนให้ผู้นำกองทัพเมียนมาเข้ามาจับตาทบหาในเวทียาเซียน อีกทั้งยังเป็นผู้นำประเทศรายแรก ที่เดินทางเยือนเมียนมาอย่างเป็นทางการ โดยระบุว่า กองทัพเมียนมาควรได้รับเชิญให้เข้าร่วมเวทีการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ทำให้นักวิเคราะห์มองว่า ในห้วงปี ๒๕๖๕ การเป็นประธานอาเซียนของกัมพูชาอาจยิ่งทำให้ประเด็นความรุนแรงของวิกฤตเมียนมาเจือจางลงและเปิดพื้นที่ให้กับรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองเพิ่มขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ ซึ่งอาจส่งผลให้กองทัพอาจปกครองเมียนมาได้ยาวนานมากขึ้น^{๑๑}

- กัมพูชายังคงพยายามแสวงหาแนวแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในเมียนมา หนังสือพิมพ์ The Phnom Penh Post รายงานเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ว่า นายกรัฐมนตรีฮุน เซน ของกัมพูชา กล่าวกับผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติ (UN) ด้านเมียนมาในกรอบการประชุม World Economic Forum ที่เมืองดาวอส สวิตเซอร์แลนด์ ว่ากัมพูชาในฐานะประธานอาเซียนยังคงพยายามแสวงหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหามาอย่างถาวร โดยยึดหลัก ๓ ประการ ได้แก่ (๑) การยุติการใช้ความรุนแรง (๒) การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และ (๓) การส่งเสริมการพูดคุยโดยตั้งทุกฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้อง ด้านผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติ แสดงความชื่นชมที่กัมพูชาที่มีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขดังกล่าวพร้อมกับแสดงความเห็นว่าสิ่งสำคัญที่สุดในขณะนี้คือการหาวิธียุติการใช้ความรุนแรงต่อพลเรือนในเมียนมา^{๑๒}

(๒) กรณีการเป็นศูนย์กลางของอาเซียน

- ในฐานะประธานอาเซียน ๒๕๖๕ หัวหน้าคณะทูตานุทูตกัมพูชาได้ประกาศว่า รัฐบาลกัมพูชาจะพยายามส่งเสริมบทบาทการเป็นศูนย์กลางของอาเซียน

^{๑๑} ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ. กัมพูชาเตรียมนั่งเก้าอี้ประธานอาเซียน ปี 2022 พร้อมเดินหน้าแก้ไขวิกฤตในเมียนมา. <https://thestandard.co/cambodia-be-chair-of-asean-in-2022/>

^{๑๒} กัมพูชายังคงพยายามแสวงหาแนวแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในเมียนมา. 27 พ.ค.65. <https://www.nia.go.th/news/page/1387/>

ในการแก้ไขปัญหามิติศาสตร์การเมืองที่กำลังเกิดใหม่และการปะทะเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อธำรงและผลักดันสันติภาพ ความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรือง ในการแถลงข่าว ต่อสื่อมวลชนเกี่ยวกับปัญหาที่ได้รับความสนใจเป็นอันดับต้นๆ ของกัมพูชาในฐานะ ประธานอาเซียน ณ กระทรวงการต่างประเทศและวิเทศสัมพันธ์กัมพูชาเมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๔ นาย Prak Sokhon รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการต่างประเทศและวิเทศสัมพันธ์ได้ยืนยันว่า กัมพูชาจะส่งเสริมลัทธิพหุภาคี ความสมดุลและการพึ่งพาภวามาย^{๑๓} จากสถานการณ์ความตึงเครียดในทะเลตะวันออก ที่นับวันเพิ่มขึ้น รองนายกรัฐมนตรี Prak Sokhon ได้ยืนยันว่า การลงนามและบังคับ ใช้แนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปในวิถีทางเดียวกัน (Code of Conduct: CoC) คือ เรื่องที่จำเป็นและกัมพูชาจะจัดพิธีรำลึกครบรอบ ๒๐ ปี ในการจัดทำปฏิญญา ว่าด้วยแนวปฏิบัติ (Declaration of the Conduct: DoC)

● นายกรัฐมนตรีฮุน เซน แห่งกัมพูชา กล่าวว่า สมาคมประชาชาติแห่ง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (ASEAN) จำเป็นต้องมีความสมัครสมานสามัคคี เพื่อรับมือความท้าทายสำคัญหลายประการ เพื่อประโยชน์ของสันติภาพ เสถียรภาพ และการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับภูมิภาค สำนักข่าวซินหัวรายงานว่า ระหว่างการกล่าว สุนทรพจน์เนื่องในวันอาเซียน นายกรัฐมนตรีฮุน เซน ซึ่งเป็นประธานอาเซียนประจำปี ๒๕๖๕ กล่าวว่า กัมพูชามุ่งมั่นสนับสนุนและส่งเสริมความเป็นศูนย์กลาง ความสามัคคี และความเป็นปึกแผ่นของอาเซียน เพื่อรับมือกับความท้าทายร่วมกัน ในระดับภูมิภาค และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของอาเซียนเพื่อสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคง และการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก นายกรัฐมนตรี ฮุน เซน กล่าวว่า อาเซียนไม่สามารถรับประกันการไม่มีสงครามและความขัดแย้งได้ ทว่าอย่างน้อยอาเซียนได้ทำหน้าที่เป็นเวทีที่เปิดสำหรับการเจรจาและปรึกษาหารือ ที่สร้างสรรค์ ซึ่งมีส่วนสนับสนุนอย่างมหาศาลในการรักษาสันติภาพและเสถียรภาพ ในภูมิภาค^{๑๔} สามารถพูดได้ว่า ขณะนี้อาเซียนกำลังอยู่ในช่วงการฟื้นตัว และเชื่อว่า

^{๑๓} VOVWORLD. ประธานอาเซียน 2022 – กัมพูชาย้ำถึงความจำเป็นของซีโอซี. 30 ธันวาคม 2564. <https://vovworld.vn/th->

^{๑๔} “ฮุนเซน” ชี้อาเซียนต้องสามัคคี-สนับสนุนการพัฒนาอย่างสันติและยั่งยืน. 8 ส.ค. 65. <https://www.infoquest.co.th/2022/223179>

อาเซียนสามารถก้าวไปข้างหน้าด้วยความแข็งแกร่ง ความเป็นหนึ่งเดียวกัน และมิตรภาพ เพื่อเอาชนะความท้าทายทั้งหมดที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนและภูมิภาค ซึ่งสอดคล้องกับจิตวิญญาณหลักของอาเซียนนั่นคือ **“หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม”**

(๓) กรณีการแพร่ระบาดของ COVID-19

● “กัมพูชา” ประธานอาเซียนปี ๒๕๖๕ ตั้งเป้าสู้โควิด-19 ฟันทองเที่ยว นายกรัฐมนตรีฮุน เซน เปิดเผยว่า ภารกิจหลักของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้(อาเซียน)ปี๒๕๖๕ คือการต่อสู้กับการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 และการมุ่งฟื้นฟูภาคการท่องเที่ยว นายกรัฐมนตรีฮุน เซน กล่าวในระหว่างพิธีเปิดการประชุมการท่องเที่ยวอาเซียนปี ๒๕๖๕ หรือ ASEAN Tourism Forum ณ เมืองสีหนุวิลล์ เมืองชายฝั่งทะเลของกัมพูชาซึ่งเป็นประธานอาเซียนประจำปีนี้ นายกรัฐมนตรีฮุน เซน กล่าวกับบรรดาระบุว่า การท่องเที่ยวและตัวแทนจากประเทศสมาชิกอาเซียนว่า “การมีส่วนร่วมครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นร่วมกัน ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ตลอดจนมิตรภาพในการพัฒนาและฟื้นฟูภาคการท่องเที่ยวให้พ้นตัวจากวิกฤติ COVID-19 อย่างแท้จริง” นายกรัฐมนตรีกัมพูชา กล่าวเสริมว่า กัมพูชา สนับสนุนอย่างเต็มที่ต่อแนวคิดริเริ่มในการกลับมาเปิดการท่องเที่ยวในอาเซียนอีกครั้ง เช่นเดียวกับการกลับมาเปิดทั้งภูมิภาคเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ^{๑๔}

● นายกรัฐมนตรีฮุน เซน ระบุว่า ระหว่างการระบาดใหญ่ของเชื้อ COVID-19 ที่เกิดขึ้นมานานกว่า ๒ ปี อาเซียนสามารถเอาชนะวิกฤตระดับโลกและป้องกันผลกระทบต่อสาธารณสุข สังคม เศรษฐกิจ และชีวิตประจำวันของประชาชน ครั้งนี้ได้ อาเซียนได้คิดค้นแผนริเริ่มมากมายเพื่อควบคุมผลกระทบของวิกฤตสุขภาพนี้โดยปรับใช้กรอบการฟื้นตัวที่ครอบคลุมของอาเซียนในวงกว้าง เพื่อปกป้องชีวิตของผู้คนและรักษาเสถียรภาพทางสังคมตลอดจนการเติบโตทางเศรษฐกิจ

^{๑๔} <https://www.bangkokbiznews.com/world/983430>, 19 ม.ค. 2565

สรุปท้ายบท

บทบาทของกัมพูชาในฐานะประธานอาเซียน ได้รับความสนใจจากทั่วโลก เนื่องจากการทำหน้าที่ประธานฯ เมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว ไม่มีการออกแถลงการณ์ร่วมของอาเซียน เนื่องจากสมาชิกอาเซียนไม่มีฉันทามติเกี่ยวกับสถานการณ์ในทะเลจีนใต้ ในครั้งนี้ประเทศคู่เจรจาหลายประเทศจึงกังวลว่า กัมพูชาอาจจะชักนำให้สมาชิกอาเซียนเลือกข้างไปทางจีนมากเกินไป

แต่ในระยะ ๘ เดือนที่ผ่านมา กัมพูชาได้แสดงบทบาทประธานอาเซียนที่มีความกระตือรือร้นมากกว่าบรูไนฯ อย่างชัดเจน อาจจะเป็นเนื่องจากการเป็นประเทศพุทธศาสนา จึงพูดคุยกันได้ง่ายขึ้น และนายกรัฐมนตรีฮุนเซ็น ก็ถือว่าเป็นผู้นำการเมืองหนึ่งของอาเซียนที่กล้าพูดกล้าทำ มีความเข้าใจในวิถีของอาเซียน มีสายสัมพันธ์กับกลุ่มผู้นำอาเซียนในหลายยุคสมัย และมีบทบาทในการขับเคลื่อนประชาคมฯ มาอย่างยาวนาน จึงสามารถช่วยคลี่คลายปัญหาในอาเซียนได้ โดยใช้ประสบการณ์บนเวทีอาเซียนในความพยายามสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในอาเซียน^{๑๖}

^{๑๖} “กัมพูชา” ประธานอาเซียนปี 65 ตั้งเป้าสู้โควิด-19 ฟันทองเที่ยว. 19 ม.ค. 2565. <https://www.bangkokbiznews.com/world/983430>

ส่วนที่ ๓

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ ๓

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๓.๑ บทสรุปการดำเนินบทบาทประธานอาเซียนของกัมพูชา

ประธานอาเซียนเป็นตำแหน่งสำคัญในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนให้ก้าวผ่านวิกฤตการณ์และคว้าโอกาสต่างๆ ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาทั้งทางด้านคุณภาพชีวิต การศึกษา การค้า เทคโนโลยี และความทันสมัย ก้าวทันโลกในทุกๆ ด้านให้กับประชาชนในภูมิภาค อีกทั้งยังต้องธำรงรักษาไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการก่อตั้งเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๐ ประธานอาเซียนจึงเป็นเสมือนผู้แทนของสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศในการแสดงจุดยืนในเวทีมิตรประเทศและเวทีโลก โดยปี ๒๕๖๕ นี้ ประเทศกัมพูชาเป็นประธานอาเซียนภายใต้หัวข้อ “ASEAN A.C.T.” หรือ “อาเซียนร่วมจัดการความท้าทายไปด้วยกัน” บทบาทและทิศทางการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนของกัมพูชา ย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ความเป็นเอกภาพของประชาคมอาเซียน ความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน และความเป็นหนึ่งเดียวของประชาคมอาเซียน

ขณะที่ภายในประชาคมฯ ยังคงมีหลายสถานการณ์ที่อ่อนไหวต่อความเป็นเอกภาพ และภายนอกประชาคมฯ ก็กำลังครุกรุ่นไปด้วยสงครามตัวแทนระหว่างมหาอำนาจ และการฟื้นฟูเศรษฐกิจหยุดชะงักลงจากการระบาดของเชื้อ COVID-19 ซึ่งประเด็นเหล่านี้ล้วนแต่เป็นความท้าทายอย่างมากสำหรับกัมพูชา ในฐานะของประธานอาเซียนเป็นอย่างมาก ซึ่งสามารถแยกวิเคราะห์ถึงบทบาทประธานในแต่ละเสาหลักได้ ดังนี้

(๑.) ด้านการเมืองและความมั่นคง

(๑.๑) ความเป็น ASEAN Solidarity

กรณีสถานการณ์เมียนมา จากการแสดงจุดยืนร่วมกันของอาเซียน ในการคัดค้านไม่ให้รัฐบาลเมียนมาเข้าร่วมประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพมากขึ้นในการจัดการกับเมียนมา และกัมพูชาได้ส่งสัญญาณถึงความตั้งใจที่จะผลักดันให้เกิดความก้าวหน้า ตอนนี้อาเซียนมีแรงขับเคลื่อนที่อาจจะกำหนดทิศทางหรือทางออกให้กับสถานการณ์เมียนมาได้ ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างความกดดันให้กับรัฐบาลทหารเมียนมาในการต้องให้ความสำคัญกับการเป็นประชาคมอาเซียนก่อนที่จะถูกโดดเดี่ยวจากนานาประเทศ

การเคารพหลักการของการไม่แทรกแซงกิจการภายในประเทศของประเทศสมาชิก ไม่สามารถนำมาพิจารณาใช้กับสถานการณ์ในเมียนมาได้ เนื่องจากมีประเด็นเกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการกล่าวอ้างถึงการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในเมียนมา ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าวิตกกังวลและส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือและเป็นเอกภาพของประชาคมอาเซียน

อาเซียนจะใช้การกีดกันผู้นำรัฐบาลเมียนมาเข้าร่วมกิจกรรมของผู้นำอาเซียน ซึ่งรวมถึงการเข้าร่วมประชุมสุดยอดอาเซียนกับประเทศมหาอำนาจ เป็นเครื่องมือในการบังคับให้เมียนมาอนุญาตให้ทูตหรือผู้แทนพิเศษของอาเซียนพบกับฝ่ายตรงข้ามของกองทัพ นางอองซานซูจี และนำการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมเข้าไปในพื้นที่ได้

ความอึดอัดต่อสถานการณ์ในเมียนมา อาจทำให้ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ให้การสนับสนุนและเลือกอยู่ฝ่ายสหรัฐฯ ขณะที่ไทย ลาว เวียดนาม และกัมพูชา ยังไม่มีท่าทีที่ชัดเจน

➤ ดังนั้น ความพยายามของกัมพูชาในการรับรัฐบาลทหารเมียนมาเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนไม่น่าจะนำอาเซียนไปสู่อนาคตที่ดี และอาจกลายเป็นชนวนเหตุสำคัญประการหนึ่งในการทำให้ขาดความเป็นเอกภาพของอาเซียนได้

รวมทั้งอาจทำให้สหรัฐฯ และจีนเข้ามามีบทบาทสำคัญที่เป็นสาเหตุให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายในภูมิภาค

(๑.๒) ASEAN Centrality

ภายใต้หัวข้อ “อาเซียนร่วมจัดการความท้าทายไปด้วยกัน” (“ASEAN A.C.T.: Addressing Challenges Together”) มุ่งมั่นจัดการความท้าทายที่เผชิญร่วมกันและรักษาพลวัตของการสร้างประชาคมอาเซียนด้วยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างการปรับตัวของอาเซียนท่ามกลางความไม่แน่นอนระดับโลกและรักษาบทบาทความเป็นแกนกลางของอาเซียนในสถาปัตยกรรมภูมิภาค จึงเป็นเรื่องที่ท้าทาย เนื่องจากความสำเร็จของการทำให้อาเซียนเป็นแกนกลางของภูมิภาคและโลก มีปัจจัยสำคัญที่เข้ามาเกี่ยวข้อง คือ **ความเป็นเอกภาพของอาเซียน (ASEAN Solidarity/ ASEAN Unity)** ซึ่งจะเป็นตัวขับเคลื่อนให้ทุกประเทศมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ และรับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเท่าเทียม ปัจจัยอีกประการ คือ การส่งเสริมการรวมกลุ่มของอาเซียนและขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะยาวกับประชาคมโลก

➤ การแสดงของกัมพูชาในการเสริมสร้างการเป็นแกนกลางของอาเซียนในสถาปัตยกรรมภูมิภาคโลก ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

(๒.) ด้านเศรษฐกิจ

(๒.๑) ผลกระทบจาก COVID-19

ภารกิจหลักของประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๖๕ คือ การต่อสู้กับการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 ที่ส่งผลกระทบอย่างมากต่อภาคการท่องเที่ยว รายได้ประชากร และความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งประชาคม ซึ่งกัมพูชาในฐานะประธานอาเซียนก็ได้สนับสนุนอย่างเต็มที่ต่อแนวคิดริเริ่มในการกลับมาเปิดการท่องเที่ยวในอาเซียนอีกครั้ง เช่นเดียวกับการกลับมาเปิดทั้งภูมิภาคเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งจากการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนอย่างไม่เป็น

ทางการ (ASEAN Foreign Ministers' Retreat: AMM Retreat) เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ได้กล่าวสนับสนุนการเป็นประธานอาเซียนของกัมพูชา และแสดงความมุ่งมั่นที่จะสานต่อการรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 เพื่อการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจ และการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนผ่านการจัดทำเอกสารวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียนหลัง ปี ค.ศ. ๒๐๒๕ และการส่งเสริมความร่วมมือกับภาคีภายนอก

(๒.๒) ASEAN Connectivity

แม้ว่าบทบาทประธานอาเซียนของกัมพูชาในเรื่องนี้อาจจะยังไม่ชัดเจน แต่จากสถานการณ์ปัจจุบัน การจะบรรลุถึงเป้าหมายในการสร้างความเป็นศูนย์กลางของอาเซียนผ่านมิติของการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกัน ในอาเซียน (ASEAN Connectivity) มิใช่เรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ถ้าประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง และรักษาสมดุลของการพึ่งพาความช่วยเหลือจากประเทศภายนอกให้มีสัดส่วนที่เหมาะสม รวมถึงตระหนักว่าแนวคิดความเป็นศูนย์กลางถือเป็นหลักการสำคัญที่อาเซียนต้องยึดถือเป็นหลักในการดำเนินการความสัมพันธ์กับประเทศภายนอกภูมิภาค ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอย่างแข็งขัน เพื่อให้อาเซียนสามารถเป็นศูนย์กลางและมีบทบาทเชิงรุกในความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับหุ้นส่วนนอกภูมิภาคได้อย่างแท้จริง

➤ COVID-19 นับว่าเป็นความท้าทายร่วมของประชาคมอาเซียน การร่วมมือในการรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 เพื่อการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจ และการเชื่อมโยงไปมาระหว่างกัน จึงเป็นอีกหนึ่งนโยบายของประธานอาเซียนที่ได้รับการสนับสนุนและร่วมกันดำเนินการตามมาตรการป้องกันอย่างจริงจัง

(๓.) ด้านสังคมและวัฒนธรรม

เป้าหมายของการเป็นประธานอาเซียนในปีนี้มีความประสงค์ให้ทรัพยากรมนุษย์ของอาเซียนได้รับพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา บทบาทและสิทธิของสตรีและเยาวชน รวมทั้งการมีระบบความคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) พบว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนมีการสนับสนุนแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างชัดเจน เช่น

การสนับสนุนการเป็นประธานอาเซียนของราชอาณาจักรกัมพูชา ด้วยการร่วมกันดำเนินการเพื่อบรรลุแผนงานสำคัญต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นแผนงานสำคัญภายใต้ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ได้แก่ (๑) เสริมสร้างค่านิยมความตระหนักรู้ และอัตลักษณ์อาเซียน (๒) ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเสริมพลังสตรี (๓) เสริมสร้างสุขภาพ ความเป็นอยู่ที่ดี และการคุ้มครองทางสังคมสำหรับประชาชนของอาเซียน และ (๔) เสริมสร้างขีดความสามารถและประสิทธิผลเชิงสถาบันต่าง ๆ ของประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

การดำเนินงานตามแผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ๒๕๖๘ ให้สอดคล้องกันกับแผนงานขององค์กรอาเซียนเฉพาะสาขาภายหลังปี ๒๕๖๓ เพื่อการสร้างประชาคมที่มีปฏิสัมพันธ์และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างยั่งยืน มีภูมิคุ้มกัน และมีพลวัต

การพัฒนาของแนวทางในระดับภูมิภาคอาเซียนว่าด้วยการเปิดการศึกษาอีกครั้งของโรงเรียน โดยคำนึงถึงความปลอดภัย การทบทวนการเรียนรู้ และการสานต่อ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพยายามการให้บริการการศึกษาอีกครั้งสำหรับเด็กซึ่งได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 และรับทราบว่า การแพร่ระบาดดังกล่าวทำให้เกิดบทเรียนสำหรับอาเซียนเกี่ยวกับความสำคัญของการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการศึกษา ด้วยเหตุนี้ จึงสนับสนุนการพัฒนาปฏิญญาว่าด้วยการปรับเปลี่ยนไปสู่ยุคดิจิทัลของระบบการศึกษาในอาเซียน และเน้นย้ำว่าความพยายามเหล่านี้จะช่วยหนุนเสริมกรอบการฟื้นฟูที่ครอบคลุมของอาเซียนและแผนดำเนินงานอื่น ๆ

การให้ความสำคัญในการเสริมพลังสตรีและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนในภูมิภาคอาเซียน และมุ่งหวังการรับรองแถลงการณ์ผู้นำอาเซียนว่าด้วยปีแห่งเยาวชนอาเซียน พ.ศ. ๒๕๖๕ ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการสร้างอนาคตที่ยั่งยืน ครอบคลุม และมีภูมิคุ้มกันยิ่งขึ้น การเสริมพลังการเป็นผู้ประกอบการสตรีในอาเซียน และแผนปฏิบัติการในระดับภูมิภาคอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมสตรี สันติภาพ และความมั่นคงในอาเซียน รวมถึงมุ่งหวังการเปิดตัวของกรอบกลยุทธ์ระดับภูมิภาคว่าด้วยการบูรณาการเพศภาวะ

➤ จากนโยบายด้านสังคมและวัฒนธรรม ของกัมพูชาในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน คาดว่า จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐของประเทศสมาชิกฯ ในการวางแผนและการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน เนื่องจากเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต สิทธิ เสรีภาพ ความเท่าเทียม ในสังคมของประชาชนส่วนใหญ่

๓.๒ ข้อเสนอแนะ

(๑) รัฐบาลและกองทัพควรสนับสนุนให้อาเซียนมีบทบาทที่สร้างสรรค์ในการช่วยคลี่คลายสถานการณ์ในเมียนมาผ่านการดำเนินการตามฉันทามติ ๕ ข้อ โดยการแต่งตั้งผู้แทนพิเศษของประธานอาเซียนในกรณีสถานการณ์ในเมียนมา จะสามารถช่วยสร้างความไว้วางใจและบรรยากาศสำหรับการหารือที่สร้างสรรค์ ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ได้

(๒) ชาตินิยมอาเซียนควรดำเนินการร่วมกัน และพร้อมจะแสดงบทบาทที่สร้างสรรค์ในการอำนวยความสะดวกในการเจรจาอย่างสันติระหว่างทุกฝ่าย รวมถึงใช้กลไกที่นำโดยอาเซียนเพื่อลดความตึงเครียด เพื่อปกป้องสันติภาพ ความมั่นคง และการพัฒนาในภูมิภาคอาเซียน

(๓) กรณีการระบาดของเชื้อ COVID-19 ในระยะยาว ประเทศไทยต้องทำการปรับปรุงระบบความคุ้มครองทางสังคม (social protection) ที่คำนึงถึงการได้รับผลกระทบที่ต่อเนื่องและรุนแรงของกลุ่มเปราะบางและกลุ่มแรงงานที่ได้รับ

ผลกระทบจากการระบาด ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่และต้องการการออกแบบที่เหมาะสม สอดรับกับมาตรการ COVID-19 ของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อป้องกันผลกระทบ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการบินตัวของภาคเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว

(๔) ในด้านเศรษฐกิจและการเชื่อมโยงในภูมิภาค ประเทศสมาชิกอาเซียน ควรดำเนินการด้วยความระมัดระวัง และรักษาสมดุลของการพึ่งพาความช่วยเหลือ จากประเทศภายนอกในสัดส่วนที่เหมาะสม โดยตระหนักว่า การเป็นศูนย์กลาง ถือเป็นหลักการสำคัญที่อาเซียนต้องยึดถือเป็นหลักในการดำเนินความสัมพันธ์กับ ประเทศภายนอกภูมิภาค ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้อาเซียนสามารถเป็นศูนย์กลางและมีบทบาทเชิงรุกในความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับหุ้นส่วนนอกภูมิภาคได้อย่างแท้จริง

(๕) การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการกระจายความช่วยเหลือ ไปยังประชาชนทุกประเทศเมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ผ่านทางช่องทางอาเซียน มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นการแสดงออกถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของอาเซียน ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนควรช่วยกันดำรงไว้

(๖) การส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วน ความร่วมมือ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และการแข่งขันอย่างสร้างสรรค์ระหว่างกันในประชาคมอาเซียน เพื่อเป้าหมาย ร่วมกันทั้งในด้านสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคง ตลอดจนการพัฒนาที่ครอบคลุม และยั่งยืน

บทสรุปสังคาย การดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่ประธานอาเซียนของ กัมพูชาดำเนินมาได้ดีกว่าครึ่งทางแล้ว ซึ่งในภาพรวมกล่าวได้ว่า กัมพูชาทำหน้าที่ ประธานอาเซียนได้ดีกว่าเมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว เพราะถึงแม้ว่าปัจจุบันสถานการณ์ใน เมียนมาจะยังไม่สงบลง และการฟื้นฟูเศรษฐกิจในภาพรวมของอาเซียนหลังการ ระบาดของเชื้อ COVID-19 จะยังคงต้องอยู่ภายใต้มาตรการป้องกันระหว่างประเทศ ที่ทำให้ภาคการท่องเที่ยวยังซบเซาได้ไม่เต็มกำลัง แต่แนวโน้มและทิศทางการ เติบโตของอาเซียนในอนาคต ก็น่าจะเป็นไปในทางที่ดีขึ้น เพราะสมาชิกแต่ละ ประเทศได้ความตระหนักถึงความสำคัญของการขับเคลื่อนประชาคมฯ จึงได้สร้าง

แผนปฏิบัติงานที่รองรับและสอดคล้องกับนโยบายของประธานอาเซียนเพื่อให้
คนรุ่นใหม่ทราบและร่วมผลักดันให้อาเซียนก้าวไปข้างหน้าด้วยความพร้อมรับ
ความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ ๆ บนพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน
ในทุกมิติ โดยมีสิ่งสำคัญ คือ การตระหนักว่า ประชาชนต้องเป็นศูนย์กลาง และอาเซียน
ต้องรักษาบทบาทนำในการขับเคลื่อนความเจริญก้าวหน้าของภูมิภาค

บรรณานุกรม

กลุ่มงานสหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก สำนักงานกิจการรัฐสภาระหว่างประเทศ. สรุปรายมาตรการและการดำเนินงานของไทยต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙.

https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=85481&filename=interparliament2

จรินทร์ทิพย์ สายมงคลเพชร. ความเป็นศูนย์กลางของอาเซียน: การส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนและการรวมตัวกันทางภูมิภาค. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 46(1): 68-89 (2563). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. หนังสือราชการ (ด่วนที่สุด) ที่ พม ๐๒๐๓/๓๗๒๗. ๙ มีนาคม ๒๕๖๕. เรื่อง การขอความเห็นชอบต่อร่างถ้อยแถลงร่วมสำหรับการประชุมคณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ครั้งที่ ๒๗

กระทรวงการต่างประเทศ. นายกรัฐมนตรีเข้าร่วมการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๓๘ และ ๓๙. 27 ต.ค.64, <https://www.ryt9.com/s/mfa/3267619>

กระทรวงการต่างประเทศ. นายกรัฐมนตรีเข้าร่วมการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๓๘ และ ๓๙. 27 ต.ค.64, <https://www.ryt9.com/s/mfa/3267619>

นิตินาถ มิ่งรุจิราลัย. ทะเลจีนใต้จะแรงขึ้น (1). 23 ส.ค. 2565. <https://www.thairath.co.th/news/foreign/2478896>

สำนักข่าวกรองแห่งชาติ <https://www.facebook.com/ASEANAssociationofThailand/posts/5715985685097227/>

สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. 10 มิ.ย.65. ICRC พร้อมร่วมมือกับอาเซียนในการส่งความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่เมียนมา. <https://www.nia.go.th/news/page/1522/>

สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. 13 มิ.ย.65. PDF ปฏิเสธข้อเสนอของกองทัพเมียนมาที่ให้
ประกาศยอมแพ้. <https://www.nia.go.th/news/page/1559/>

นันทิตรา พวงทอง. 29 ก.ค. 2565. จับตาบทบาทอาเซียนประเด็นร้อน'ระดับโลก-
ภูมิภาค'. <https://www.bangkokbiznews.com/world/1017998>

ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ. กัมพูชาเตรียมนั่งเก้าอี้ประธานอาเซียน ปี 2022 พร้อม
เดินหน้าแก้ไขวิกฤตในเมียนมา. [https://thestandard.co/cambodia-
be-chair-of-asean-in-2022/](https://thestandard.co/cambodia-be-chair-of-asean-in-2022/)

สำนักข่าวรอยเตอร์. 9 มกราคม 2565. [https://www.voathai.com/a/cambodia-
to-take-different-approaches-to-myanmar-crisis-as-asean-
chair/6389046.html](https://www.voathai.com/a/cambodia-to-take-different-approaches-to-myanmar-crisis-as-asean-chair/6389046.html)

กัมพูชายังคงพยายามแสวงหาแนวแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในเมียนมา. 27 พ.ค.65.
<https://www.nia.go.th/news/page/1387/>

VOVWORLD. ประธานอาเซียน 2022 – กัมพูชาย้ำถึงความจำเป็นของซีไอซี.
30 ธันวาคม 2564. <https://vovworld.vn/th->

Infoquest. “ฮุนเซน” ชี้อาเซียนต้องสามัคคี-สนับสนุนการพัฒนาอย่างสันติและ
ยั่งยืน. 8 ส.ค. 65. <https://www.infoquest.co.th/2022/223179>

Bangkok Biznews. “กัมพูชา” ประธานอาเซียนปี65 ตั้งเป้าสู้โควิด-ฟื้นท่องเที่ยว.
19 ม.ค. 2565. <https://www.bangkokbiznews.com/world/983430>

ผู้จัดการออนไลน์. กัมพูชาชี้อาเซียนควรอยู่ห่างจากปัญหาทะเลจีนใต้ ให้ประเทศที่
อ้างสิทธิจัดการกันเอง. [https://www.thaizhong.org/th/news/
asean/2558-5-8-16-04.html](https://www.thaizhong.org/th/news/asean/2558-5-8-16-04.html)

ศูนย์ศึกษาวิทยาศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๖๒ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร ๐๒ ๒๗๕ ๕๗๑๕ เว็บไซต์ www.sscthailand.org